

Gelsei Bíró Zoltán:
BODRI ÉS PALKÓ TÖRTÉNETE

Túl a Dunán élt egy kiskirály: a hatalmas és gazdag Csikvándi földesúr. Volt sok ezer hold földje, fényes kastélya és bivalybőrös zsákokban álltak az aranyai. És volt sok-sok szegény bérese, akik orcájuk verejtékével szántották-vetették a földjeit hajnaltól napestig. Ott laktak a kastély körül, apró, szalmafüdeles vityillókban, mint egy keleti fejedelem körül a rabszolgái.

Egy szép napon szigorú parancs ment a kastélyból a kis viskókba, hogy a béreseknek minden házőrző kutyájukat huszonnégy óra alatt el kell pusztítani. Akinél a főerdész egy élő kutyát talál, azt irgalmatlanul agyonlöveti.

Ezt a halálos ítéletet pedig azért mondták ki a szegény házőrző ebekre, mert a földesúr nagyon szeretett vadászni. A kuvaszok és komondorok meg gyakran elkalandoztak a környéken, szántásban, vetésben, tarlón, erdőn, üldözni a kis nyulacskákat és elfogdosni az apró foglyocskákat. A földesúr pedig ezekből egyet is többre becsült az egész vármegye kutyáinál. A földesúrnak azon kívül voltak drága vadászebei: cseh vizslák, angol kopók, karcsú, villámröptű beduin-agarak. A rakoncátlan kuvaszok ezeket is alaposan megtépázták, ha megcsíphették valamelyiknek az irháját.

A főerdész irgalom nélkül hajtotta végre a parancsot. Tulajdonképp ő is tanácsolta az uraságnak.

Egy reggel, vállán töltött dupla puskával, állított be egyik béres házikóba. Ebben lakott Faragó Márton, az öreg béres, aki éppen fát vágott az udvaron, az urasági konyha részére. A főerdész szúrós szeme haragos villámokat lövellt és kemény, szigorú hangon förmedt a béresre:

– Kend még most se pusztította el a kutyáját. Hallom, hogy a háznál rejtegeti. Pedig mondtam, hogy fojtsa meg, vagy bunkózza le. Micsoda dolog ez?

A béres meghökkent a szigorú szavakra. Leemelte a kopott báránybőr süvegét és szorongó, alázatos hangon hebegte:

– Engedelmet kérek, tekintetes uram. Nagyon kedves állatunk a Bodri. Tudja a jó Isten, úgy hozzánk nőtt, mintha valamelyik családtagunkat kellene elpusztítani. Hűséges állatom szegény, hát úgy gondoltam, hogy majd inkább elajándékozom valakinek a másik faluba, ha már meg kell tőle válni. Addig különre kötöttem, hogy ki ne kóboroljon a földekre. Vasárnap majd, ha ráérek, úgy véltem, elviszem valamerre.

– Lári-fári! – kiáltotta a főerdész mérgesen. – Majd egy hitvány kuvaszért ilyen komédiát csinálunk. Hívja kend tüstént elő, agyon fogom azonnal löni. – Azzal a főerdész leemelte válláról puskáját és fölhúzta a ravaszt, hogy, amint megpillantja az ebet, rögtön leteríthesse.

Erre a rettenetes ítéletre lett nagy sírás-rívás a kis házikóban. Előjött az asszony és a négy apró gyerek és siránkozva vették körül a főerdészt. Letérdeltek, átfogták a térdét, úgy rimánkodtak, hogy kegyelmezzen meg a hú Bodri életének. De a keményszívű ember hajthatatlan maradt, csak még jobban dühbe jött és ingerülten követelte most már a kutyát. Az öreg béres megvakarta a fejét.

– Isten neki! Legyen! – mormogta mély, eltitkolt fájdalommal. Ő már beletörődött abba, hogy amit az úr parancsol, annak engedelmeskedni kell. Odakiáltott a legnagyobb fiának, a kis Palkónak, aki már akkor tíz éves volt, hogy szaladjon hátra, hozza elő a Bodrit, ott lesz valahol a szalmakazal körül.

Szaladt is a kis Palkó, mint a nyúl, keresztül a kis kerten a szalmakazalhoz. Ott feküdt a Bodri, két lábára nyugtatott okos fejével a kazal tövében. Édeseden szunyókált, csak koronként a legyet kapdosta. Szép fehérszőrű nagy állat volt, néhány fekete pettyel, fölkkunkorodó hosszú selyem farkkal, tarka lelógó fülekkel.

Palkó sírva futott hozzá, leborult melléje a földre, átfogta fehér nyakát görcsösen, mintha soha se akarná elereszteni és elkezdte neki zokogva gügyögni:

– Oh, édes, kedves kis Bodrikám. Eljött a főerdész bácsi és most agyonlő téged. Ki lesz az én hűséges pajtásom? Oh kedves Bodrikám!

A hűséges állat pedig, mintha megértette volna, amit neki ez az ő kis pajtása regél, síró-rívó hangjára elkezdett szűkölni, félénk farkcsóválással nyaldosta Palkó kezecskéjét és nyöszörgött, rábámulva okos nagy szemével, mintha kérlelné, hogy mentse meg.

Oh, az állatban csodálatos ösztönök vannak. Az eb sokszor megérti az emberi indulatszokat. Fel tudja fogni, hogy róla van szó és megérzi a veszedelmet.

És hűbb állata sincs e kerek földnek a kutyánál. Elkísérte ez a hű eb a szegény béres családot mindenüvé. Utánuk szökött három-négy óra járásnyira az országos vásárookra is. Valamennyi gyereknek pajtása, dajkája, hátslova volt. Húzta nekik engedelmesen a kis szekeret, meg télen a szánkót. Palkó már két éves korában ott lovagolt a hátán. A kis Pistukát pedig nem rég mentette ki a tóból. A szegény béres családnak szemefénye volt a Bodri.

Eszébe jutott ez mind a kis Palkónak és meglátva Bodri okos szemét, amint kérő nyöszörgéssel veti rá, nagy elhatározás érlelődött meg szívében.

– Nem, nem, Bodrikám – kiáltotta könnyekre fakadva –, nem viszlek annak a gyilkosnak a puskája elé, inkább elszököm veled a világba...

Távrolról már hallatszott a főerdész türelmetlen rikoltozása. Kiabált a gyereknek, hogy hozza már azt a „dögöt”, mert nincs kedve egy rongyos kuvaszért még ácsorogni is egy félóráig itt a béres ház udvarán. És megindult a szalmakazal irányába.

A fiú meghallotta nehéz lépteit. Nem volt sok ideje gondolkozni.

– Uzsgyi! Hajrá, Bodri! Utánam! – kiáltotta el magát és lélekszakadva kezdett futni árkon-bokron keresztül, el a szülei háztól, ki messze, az országútra.

A hű kutya pedig, mintha érezte volna, hogy most az életét menti meg, víg fickándozással vágatott villámgyorsan ki az országútra, jó messze, mindig a fiú előtt járva. Koronként visszanézett a fiúra és mikor már azt hitte, hogy elmúlt a veszedelem, oda settengett Palkóhoz és szép lassan kullogott a lába nyomában.

Palkó azt sem tudta hamarjában, hová vezeti az útja, csak ment, ment, céltalanul az országúton, előre. Talán majd akad a szomszéd faluban irgalmas emberekre, akik hajlékot adnak neki és Bodrijának.

Az útban néhány szekérrel találtakoztak. Az egyik után egy komondor haladt. A mérges kuvasz rárohant Palkóra, de Bodri rögtön védelmére kelt kis gazdájának és

úgy helyben hagyta a komondort, hogy véres fülekkel, üvöltve futamodott meg a harcból.

Alkonyat felé járt már az idő, mikor Palkó, egyszer csak, vándorlásában odatévedt Bodrijával Csikvándi fényes kastélyához.

A szakadozott-ruhájú kis béres fiú félénk ámulattal bámult be a nagy vasrácsos kerítésen át a gyönyörű virágos parkba. Egy zöldpázsitos térség közepén egy szelíd őzike legelgetett. Az őzike magasra tartott orral szimatolta Bodrit a levegőben és riadtan ügetett el láttára. De Bodri sem volt rest, uzsgyi, utána. Meglátva az őzet, egy szempillantás alatt a rácson keresztül ugorva, benn termett a fényes parkban.

Palkó kétségbeesetten látta ezt a jelenetet:

– Bodri! Bodrikám! Megállj! Csak ide ne! Véged van! Bodri! – kiabálta, majd hirtelen elhatározással átvette magát ő is a kerítésen és futott a díszes virágokon keresztül Bodrija után, nem törődve most már rajta kívül az egész világgal...

A fűre őzike eltűnt Bodri szimatja elől. A csintalan eb most már a derekas futás után, lihegő piros nyelvvel, zavartan és szégyenlősen állt meg és nézett farkasszemet kis gazdájával. Mint aki röstelli, hogy elragadta vadászó kedve, és íme, a „tilos”-ba jutott. Itt álltak a féltve és gondosan elzárt urasági park kellős közepén, egy sereg összetiport drága illatos virágot hagyva maguk után. Szepegtek mind a ketten.

– Bodri! Bodri! Most mi lesz velünk? – sóhajtott szemrehányóan Palkó. Bodri pedig röstellve csóválgatta farkát.

Egyszer csak hátulról megszólalt egy hang:

– Mit keresel itt?

A földesúr volt. A rettegett, mindenható földesúr előtt álltak...

A földesúr karjába csimpaszkodva pedig egy kedves, aranyszőke hajú kislányka, egyetlen leánya, a kilenc éves Klárka.

Klárka öröm sikoltva futotta fiú felé:

– Nini, a Palkó!

– Ismered ezt a fiút? – kérdé szelídebb hangon a földesúr, aki az imént még nagyon haragos tekintettel méregette végig az ide tolaikodó jövevényeket.

– Hogyne, apuskám – felelé csengő hangján a lányka –, a Faragó öreg béresünk fia. Az anyja mosni járt hozzánk. Palkóval sokat játszottam. Jó fiú volt. Fölmászott a labdámért egyszer még a kastély tornyára is.

– Hogy jutottál ide? – kérdé haragosan a földesúr.

Palkó térdre vetette magát a hatalmas földesúr előtt, akiről annyi minden hallott és összetéve kezecskéit, könnyben úszó szemmel rebegette el a történeteket, mint szökött meg a szülői háztól és készült menni a szívtelen főerdész puskája csöve elől a nagyvilágba, mintsem húséges Bodriját agyonlőni hagyja.

Bodri behúzott farkkal, szűkölve, nyöszörögve állt mögötte és nyaldosta arcát, mintha vigasztalni akarná, hogy ne sírjon miatta...

A keményszívű földesurat meghatotta ez a jelenet.

A következő pillanatban egy dörgő hang szólalt meg mögötte:

– Á! Megcsíptelek, kölyök...!

A főerdész érkezett meg. Kocsin vágatott a szökevények után. Ide toppant be a parkba. Amint az ebet megpillantotta, Bodri már morogva, szűkölve ódalgott el tőle jó kétszáz lépésnyire.

A főerdész lerakta válláról a puskát, rászegezte a kutya koponyájára és célzott, miközben mérgesen morogta:

– Szép helyre jöttél megdögleni, rongy kuvasz...

A fegyver eldurant. De az egész töltés fölment a levegőbe. A földesúr az utolsó pillanatban hozzálépett és fölbillentette a puskacsövet az égnek. – Épp jókor még.

– Hagyja, főerdész úr! – mondta komoly hangon, mert közben Klárka is kérlelte. – Ez a fiú dicséretet érdemel, mert aki az állatot szereti, az csak nemes szívű, jó emberre fog válni. Ilyen munkásokra pedig szükségünk van és azokat meg kell becsülni. Látom, hogy egész vagyonomhoz nem tudok úgy ragaszkodni, mint ez a gyermek ehhez az egyszerű kuvaszhoz. – Majd a fiúhoz fordult: – Gyermekem, vidd haza a Bodridat és szeressétek ezután is.

Azzal markába csúsztatott egy aranyat és elbocsátotta a kis béres gyereket. Klárka még egy búcsúcsókot is nyomott Palkó piros orcájára útravalóul. A főerdésznek pedig megparancsolta a földesúr, hogy a tilalmat vonja vissza, mert pusztuljon le inkább az egész vadállománya, minthogy ilyen szomorú történeteket idézzon föl.

Palkó diadallal ment haza hűséges Bodrijával. Aznap leírhatatlan öröm volt a szegény béres családnál. Bodrit és Palkót, mint hősokeket ünnepelele a faluban.

És azóta boldogul élnek, mind elválhatatlan jó barátok.

(1911)